

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Perfectionis dignitatem ex nominibus in Sacris literis ei attributis colligi: ac primò quòd vocetur sapientia. Cap. j.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

Perfectionis dignitatem ex nominibus, in sacris literis, ei attributis, colligi: ac primo quod vocetur sapientia.

CAPVT I.

NOMINA rebus indita, si illis optime congruant, certissima indicia sunt earum naturæ & dignitatis. Nam si imago hominis perfecte depicta, eius, aut pulchritudinem, aut deformitatem ostendit; nomen rei alicui impositum, quod ipsius imago est, ab artifice meliori, scilicet ab intellectu, disposita, multo præstantius quam corporalis imago rei, pulchritudinem ac decorem manifestabit. At nomen esse rei nominata, & significatæ imaginem, omnibus manifestum esse non dubito, siue illud, quod intellectu concipitur, siue illud, quod ore profertur, attentè ac pensulatè considerent. Imago quippe nihil aliud est, quam representatio rei, cuius præsidio ipsam rem antea non cognitam, modò cognoscimus, & non in seipsa, sed veluti in quodam substituto ac subrogato conspicimus. Quæ descriptio cuius nomini mirifice conuenit, imò multò perfectius, quam corporum simulachrum nominis virtutè comprehendit. Meditare nunc quid sit nomen ab intellectu conceptum, quod Philosophi verbum metis appellant, & videbis non aliud esse, nisi imaginem referentem & aperientem naturam, & propria rei, quæ oculis vidisti, vel alio externo sensu percepisti, imaginatione cogitasti, & intellectu illius nominis ministerio cognouisti. Quo videlicet nomine intellectus, rei cognitæ natura formatur, & quodammodo vnum efficitur; ad eò, vt dicat summus Philosophus Aristoteles; intellectum, & rem ab eo cognitam, vnum quid esse, & secundum quod ille cognoscit, & ista cognoscitur, nequaquam distingui. Non quia intellectus cognoscetis, & lapidis cogniti sit vna eademque natura (quis vel insanus hoc dicat?) Sed quia qua ratione lapidem intellectus intelligit, lapidis representatione formatur, & conceptione, seu nomine lapidis, quod est imago eius imbuitur, sicut enim rex, & statua aurea regis, si naturas rerum spectes, valde distincta sunt; nam ille est homo, ista aurum; ille viuit, ista minime vitam participat: at si vim representationis aduertas, pro eodem reputantur, quatenus aurum lineamenta regis accipiat, & non iam vestibus, sed figura & imagine eius induitur: ita intellectus cognoscens lapidem, & cognitus lapis naturaliter quidem differunt, quia ille spiritus est, iste corpus; ille facultas viuens, iste omni vita carens; at cognoscibiliter nõ differunt, quia quod lapis habet, intellectus intelligit, & quod ille gestat, iste nomine, aut conceptu affectus representat. Quam ob rem Filius Dei (vt rem hæc altissima quadam ratione pandamus) qui Sermo, aut Verbum intellectus Patris est, eius figura & imago nominatur. Nam cum sit splendor gloriæ (inquit Paulus) & figura substantiæ eius: Et rursum: Qui est imago Dei inuisibilis; Vt scilicet conceptum mentis, quod nunc vocamus nomen intellectuale, esse rei imaginem, quam representat, ac similitudinem, manifestissimè cognoscamus. Nomen etiam quod in externa voce consistit, & ore profertur, rei nominata est imago, siquidem ad eam significandam, & vt ita dicam, illustrandam, hominum arte & industria excogitatum ac inuentum est. Vnde communis scholæ axiomata processit, ab hominibus nomina loco rerum substitui, quas cum non possint secum in scholas adducere, nomina vice earum subrogarunt. Hic autem fuit sco-

Hebra. 1.

Coloss. 1.

Apus illius singularis providentiæ, qua Deus formatis de humo cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam (Angelorum ministerio, si Augustino credimus) vt videret, quid vocaret ea, & quæ ipsis nomina imponeret: Quæ enim exitit huius nominum impositionis utilitas; sanè non alia, nisi vt Adæ posterius plenam ac perfectam scientiam protoparentis agnoscerent, & nominibus tamquam quibusdam signis aptè excogitatis, & quasi quibusdam imaginibus, non tam visui quam auditui seruientibus, rerum naturas & qualitates intelligerent. Quod sacra Scripturæ admirabilis solertia non tacuit, dictis adiungens: Omne enim quod vocauit Adam animæ viuens ipsam est nomen eius. Ac si diceret, ipsum est signum eius; ipsum est imago eius, quam aurum ianuam pulsantem intellectus aduertit, & oculi interni conspiciunt, vt in ea rem nominatam agnoscant. Ac propterea eadem sacra literarum voce nominis ipsam rem significatam, & veluti in nomine depictam intelligunt, & quod dandum est rei ipsi, nomini attribuant. Quale est illud Ezechielis: Tu fili hominis, sume tibi lignum vnum, & scribe super illud Iudæ, & filiorum Israel sociorum eius. Et tolle lignum alterum, & scribe super illud, Ioseph, lignum Ephraim, & cunctæ domus Israel, sociorumque eius. Hæc nomina scripta tribuum Iudæ & Israel, pro ipsis tribubus accipiuntur, quæ sub rege Christo Domino, ac Salvatore nostro in vnum populum iungenda erant: ac in vnam fidelium Ecclesiam vocanda. Si ergo quæuis nomina rectè ab hominibus imposita, rerum vim & dignitatem aperiant, quanto magis nomina à Deo inditata, & hominibus reuelata, rerum naturam, præstantiam & dignitatem patefaciant? Certè in immensum hæc nomina aliis ab hominibus excogitatis sunt preferenda, cum ab eo data sint, qui res, quas fecit, non vtrumque cognoscit, sed perfectissimè comprehendit. Quæ cum ita sint, ab hoc loco perfectionis decorem & pulchritudinem vestigare incipiamus, atque exponamus nomina, quibus Deus eam in sacris paginis declarauit, quæ calcæria nobis erunt ad eam exoptandam, & summis votis ac desiderijs amplectendam.

Omnia ergo duobus communibus & vtriusque perfectionis & sanctitatis nominibus, quibus hæcenus vsi sumus, & quorum vim & significationem supra tetigimus; perfectio Christianæ & spiritualis vitæ in sacris literis, sapientia vocata est, qua nihil amabilius, nihil pulchrius, nihil pretiosius hominibus, aut fingi, aut excogitari potest. Hoc nomen perfectioni indidit sanctus Iob dicens? Ecce timor Domini ipsa est sapientia, & recedere à malo intelligentia. Quod notissimum erit, si de quo timore, & de qua recessione à malo loquatur, intelligamus. Neque enim timorem seculæ sapientiam appellat, quo spiritu seruatorum concepto Deum propter horrorem pœnæ timemus, & ante illum, qui nos potest perdere, & in gehennam mittere, trepidamus; sed illi filiorum timorem, ad quem (vt notauit Cassianus) non peccatores, sed sancti prophetici inuitantur eloquijs, dicente psalmographo: Timeo dominum omnes sancti eius; quia nihil deest timentibus eum. Qui timor à charitatis magnitudine generatur: & in quadam verissima reuerentia erga Deum, & in sanctissimo metu offensam aliquam incurrendi consistit. Ille namque timor, qui proprius seruatorum & mancipiorum est, non sapientia, sed initium sapientiæ nominatur. Scriptum est enim: Initium sapientiæ timor Domini. Et alio loco: Timor Domini principium sapientiæ. Quod autè initium tantum est sapientiæ, non potest

Genf. 2.

Aug. lib. 9. de Gen. ad lit. c. 13.

Genf. 2.

Ezecl. 37.

Lib. 3. c. 1.

Iob. 28.

Cassia. col. 11. c. 13. Psal. 33.

Psal. 110. Psou. 1.

ipsa

ipsa totalis sapientia, aut sapientiae consummatio existimari. Est ergo alij timor à perfecta charitate generatus, illique inseparabiliter coherens, quem perfecta charitas foras non eijcit, sed continuò secum habitare permittit, imò & manere gestit, qui non initiu sapientiae, sed totalis & perfecta sapientia nuncupetur. A quo illa recessio à malo, statim exoritur, qua mens nostra ab omni culpa se subtrahit, non quia poenam timet, non quia infamiam, ac dedecus exhorret, non quia praemium laboris sui & mercedem expectat, sed quia propter Dei amorem, vel minimam offensam perpetrare formidat. Aufcultemus Bedam, an ita hunc locum intelligat. Alter (inquit) timor est, ne quisquam Deum offendant: Alter verò, si offenderit. Ille prior sanctus, & laudabilis; iste alius non habens charitatem, sed poenam. Proinde de hoc praedicabili timore dicit Psalmista: Timor Domini, sanctus permanens in saeculum saeculi.] De alio timore loquitur Evangelista Ioannes in Epistola sua dicens: Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.] Qui timor utriusque poenam habet, quia dilectionis meritum non habet.] Hic autem filiorum timor, & haec à malo recessio, quam magnitudo charitatis gignit, & omne bonum, faciendum continet, (quoniam non facere bonum quod debeas, quoddam malum est, & ab hoc etiam timor iste recedit) ab ipsa perfectione separari non potest; quare si timor Domini, & recessio à malo, sapientia est; liquet quia ipsa vita Christianae perfectio vocetur sapientia. Sub eodem nomine à Sancto Davide perfectionem in Psalmo poenitentiae expressam intelligo, cum ait: Ecce enim veritatem dilexisti, incerta & occulta sapientiae tuae manifestasti mihi:] Nam ille amator veritatis, qui ita vult misereri, ut iustitiae simul veritatem tueatur, tunc occulta suae sapientiae nobis manifestat, cum perfectam eversionem peccatorum, & omnium virtutum, ac perditam innocentiae extructionem pandit. Eadem verò duo sunt occulta, & incerta perfectionis, quae perfecta solum abiectione mali, & boni affectione, constat. Haec sane sapientiae, ac perfectionis incerta sunt; quoniam nescit homo virtum amore an odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta. Haec sapientiae & perfectionis occulta sunt; quia Spiritus sanctus gratia sua, ubi vult spirat;] & licet eius vocem audiamus, & indicia nonnulla praesentiae eius experiamur; tamen nullus scit, unde veniat, aut quò vadat,] & quem in nobis profectum ipse disponat. Haec tandem occulta sapientiae, & perfectionis, manifestata nobis sunt, cum quid profecerimus per effectus quosdam, quasi per rimulas & cancellos prospicimus, & ex affectuum & cogitationum nostrarum mutatione coniectamur. Prodeat nunc Augustinus, & dicat, an haec sint occulta & incerta sapientiae mysteria, & perfectionis sacramenta. Quae occulta (inquit) quae incerta? Et respondit: Quia Deus ignoscit iniustis. Nihil tam occultum, nihil tam incertum. Quod si iniustitia non aliter, quam per iustitiam tollitur, utrumque occultum, & incertum est, & quòd Deus omnium peccatorum perfectam indulgentiam conferat, & quòd perfectam iustitiam attribuit. Eadem ergo sunt occulta, & incerta sapientiae & perfectionis; eadem sunt virtuosque mysteria, & arcana, atque adeò vna, scilicet perfectio, alterius, scilicet sapientiae nomine, sine illa dubitatione intelligitur.

At Paulus quam aperte perfectionem nomine sapientiae nobilitat! Sapientiam, air, loquimur inter perfectos: Sapientiam verò non huius saeculi neque principium huius saeculi, qui destruantur: sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est,

A quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram.] Ac si diceret: Imperfectis, & incipientibus ambulare vias Domini, initia sapientiae proponimus, & perfectionis rudimenta praedicamus, quia necdum sunt sublimioris disciplinae capaces: at perfectis & ex consuetudine, virtutis vias spiritualibus vestigiis tenentibus, non iam exordia sapientiae, sed occulta, & abscondita perfectionis, & sanctitatis loquimur, & auribus idoneis ad audiendum ingerimus. Praedicamus inquam illis sapientiam, non huius saeculi rationibus innitentem, neque principum, aut sapientum huius saeculi ratione constantem, qui doctrina spiritus obruantur; sed potius Dei sapientiam, cuius Deus ipse est magister, & doctor, quam per viros spiritu suo afflatus edocet, & sanctis ac iustis mente intelligendam, & affectu ac opere amplectendam proponit. Hanc praedicamus absconditam, & veluti involutam in mysterio Incarnationis, vitae, & Passionis & Resurrectionis Christi, preparatam ante saecula, ad glorificationem nostram; quia perfectio nihil aliud est quam imitatio Christi, cum ipse sit, quem misit Pater in mundum, ut esset totius virtutis & sanctitatis exemplum. Innumera propè sunt loca in sacris literis, in quibus perfectio, aut perfecta virtus, aut perfecta iustitia, sapientia nominatur, quae, prolixum esset in medium proferre. Solus sapientiae liber in memoriam est revocandus, in quo Dominus sub sapientiae nomine perfectam virtutem tractat, ad eius amplectum inuitat, & ipsius pulchritudinem, ac praestantiam exponit. Ex hoc libro vnum tantum locum, qui pro omnibus sit, citare non praetermittimus. Est, inquit, in illa spiritus intelligentia, sanctus, vnicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, & qui captat omnes spiritus, intelligibilis, mundus, subtilis. Et post multa, quae licet valde huic argumento proficua, vitanda molestiae gratia praeterimus, ita concludit: Et cum sit vna, omnia potest, & in se permanens, omnia innovat, & per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei & prophetas constituit.] Nihil aut clarius, aut excellentius ad hanc rem explicandam potest desiderari. Nam si haec ab Spiritu sancto ad aliquam rem creatam transferantur, non alij planè, quam perfectioni congruunt. Spiritus enim charitatis perfecta sanctus est; quia sicut calor, manum, cui adhaeret, calidam; ita iste charitatis spiritus, animam, quam afficit, sanctam reddit. Est vnicus in se; quia secundum naturam suam, vnum tantum donum est: Et multiplex; quia profert duodecim illos fructus supra commemoratos, & omnium est virtutum origo. Hic spiritus est subtilis, quia ut melius & perfectius teneat, omnia siue cogitanda, siue agenda, profundissime intuetur ac scrutatur: Disertus, quoniam in rebus diuinis (quod non semel vidimus) linguas infantium, hoc est, hominum ignorantium, & muliercularum balbutientium, facit disertas: Mobilis, quia otiositatem & segnitiam pellit, & ad omne bonum agendum instigat: Incoquinatus, quia omnem iniquitatem detestatur, & exquisitissima diligentia, munditiam in se possidente custodit: Spiritus iste certus est; quia Deo subiectus, & ab eo edoctus, & à pravorum affectuum obscuritatibus elongatus, sine vlla ambiguitate quid, sit agendum, quid omitrendum, diiudicat: Suavis est; quia rerum in quibus multum est negotij difficultatem vincit, & asperitatem, atque acerbiter exagitat: amator boni est: quia, ut ait Paulus, non gaudet super iniquitate, congaudet autè

Beda in
Iob. c. 28.

Psal. 28.

I. Ioan. 4.

Psal. 50.

Eccle. 9.

Ioan. 3.

Aug. ad
Psal. 50.

I. Cor. 13.

Sapient. 7.

I. Cor. 13.

veritati; iacutus est; quia scrutatur non solum, quæ ad actionem pertinent, sed etiam profunda Dei, ut eorum consideratione se ad amandum excuscit. Hunc charitatis ac veræ sapientiæ spiritum, nullus detinet, quin ad magna contendat, quia si est beneficus, & humanus, qui nostræ fragilitati compatitur, est etiam benignus, quia nos ad omne bonum inflammat; stabilis, qui robur, & constantiam præstat; certus de bono successu, qui Deo fidit: Securus; nam à summo protectore defenditur. Quod si imbecillitas, aut insipientia, aut paupertas solent magna opera præpedire, non est, cur hic spiritus charitatis magna aggredi timeat, qui omni pollet fortitudine, omnia cognoscit, & omnium donorum secum adundantiâ habet. Cuius natura, licet nobis abscondita, non tamen omnino occulta, quia intelligibilis est; cuius decor mirabilis, quia mundus est; cuius splendor profunda peruat, quia subtilis est. Deum perfectæ charitas est, quæ cum in se sit vna, ministerio virtutum ab ea emanantium, omnia potest; & cum semper inconcussa permaneat, omnia innovat, & per successiones temporum animabus ad sanctitatem vocatis se benignè confert; homines ad Dei amicos facit; & prophetiæ nonnumquã nec aliorum donorum similibus, participes constituit. Hæc sunt perfectionis elogia nomine veræ sapientiæ ab Spiritu sancto nobis exposita, & proprietatibus eius ostensa.

Sed quare perfectio, à diuino spiritu vocatur sapientia? Certè, quia vera sapientia est, quæ sola homines perfectè sapientes facit, & ab stultitia sæculi, & insipientia mundanorum educit. Si enim nomina à Deo rebus imposita, non vacua sunt, sed plena virtutis; non falsa, sed vera, quæ rerum naturas non fingunt, sed vt in se sunt, manifestant; quis dubitet, perfectionem, sapientiæ nomine expositam, vim, ac naturam sapientiæ continere, & homines perfectos, ac sanctos ab omni cæcitate liberare? Qui irridet disciplinam patris sui, stultus est;] ergo qui eam suscipit, prudens: Qui odit increpationem, insipiens est,] Ergo qui disciplinam diligit sapiens. Cui charitas præsto non est, cæcus est, & manu tentans,] ergo qui eam comitem & adiutricem habet, oculis spiritualibus, ne in malum impingat, vniuersa perlustrat. At perfectio est ipsamet charitas, quæ Dei correptionem humiliter suscipit, & disciplinam virtutis diligit, & ne in aliquod crimen incurrat, omnes virtutes & dona Dei, quibus fulciatur, in suam familiaritatem asciscit; igitur ipsa homines videntes, prudentes, ac sapientes reddit; atque adeo est ipsamet lux, ipsa peritia rerum, & ipsa sapientia, Nonne sapientia, si principem eloquentiæ consulamus, est rerum diuinarum & humanarum scientia, cognitioque quæ causâ cuiusque rei sit?] Sed hæc, si non decipiamus nosmetipsos, & nomine scientiæ, vt æquum est, vtamur, non est alia quàm perfectio, & sanctitas, quæ homines illiteratos, sine libris, sine argumentis, sine disputationibus, ad quemdam ineffabilem cognitionem effert, & rerum non aridam notitiam, sed saporem & experientiam concedit. Nam si humana philosophia eum sapientem vocat, qui Deum intelligit, & cælestia cognoscit, & res diuinas, vt psittacus, docet, nullum earum sensum habens, & magnifica verba pronuntians; quantò feliciori ratione erit sapiens, qui Deum ita intelligit, vt ex hac intelligentiâ, ad Dei timorem, reuerentiam, & amorem incitetur? Qui ita cælestia cognoscit, vt ex hac cognitione in desiderium cælestium rapiatur; qui res diuinas, non vt auis ratione expers, tractat, sed vt homo ra-

atione vtens; qui has res exercitatione quæsiuit, experientia didicit, & aliquem earum haustum positus in hac vita suscepit. Si humana doctrina eum sapientem appellat, qui humana discernit, & rerum inferiorum naturas perscrutat; quantò magis ille erit sapiens, qui hæc eadem ita caller, vt earum exilitatem videat, qui ea vt instrumenta salutis moderate suscipiat, & vt virtutis impedimenta contemnat? Si tandem iuxta humanam scientiam ille censeretur sapiens, qui ex effectis rerum, causas earum principiæque deducit, quanto æquius ille sapiens censendus est, qui has proximas rerum causas prætergrediens, quæ à Deo ipso tamquam instrumenta mouentur, in primam causarum causam oculos iniicit, & eam vt fontem omnium bonorum laudat, eique vniuersarum rerum efficientiam attribuens, ob hoc illi sincerissimè famulatur; ipsamque totis præcordiis adorat? Hæc autem omnia perfectus habet, cuius veriore notionem rerum diuinarum & humanarum ex effectis deducimus, cum hic ita diuina intelligat, vt ea diligit, & cupiat, & ad seipsum transferre festinet; ita humana cognoscat, vt diuinis postponat, & propter amorem diuinarum habere contemnat; ita causas perscrutetur, vt non in ipsis ad bonos euentus, sed in prima rerum causâ confidat. O homo, tu sapientem putas magnum Theologum, qui acutè res diuinas explicat, ingeniosè disputat, subtiliter contrariorum rationes dissoluit: licet videas eum superbum, indignandum, vanis honoribus inherentem, & diuitias, ac dignitates, & mundanum splendorem aucupantem: Ego verò sapienterem fuisse existimo pauperem Franciscum, aut laicum religiosum, qui nec disputare, nec profunda exponere, nec syllabas iungere nouit, cum videam illum humilem, mansuetum, & res diuinas, non sicut picam, loquacem, ad arrogantiam, effundentem, sed eas simplici corde intelligentem, & profundissimo affectu venerantem. Qui profectò possit alteri dicere: Tu scientiam habes, & ego opera virtutis habeo: Ostende mihi sapientiam tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus sapientiam meam.] Si ergo magis operibus quam verbis credendum est, hunc alteri sapientia præstare credamus, quem sapientiæ opera sapientem demonstrant, non argutiæ verba sciolum & arrogantem declarant. Sed quid ego illum sapientem, & istum sapienterem appello, cum, Paulus, qui Spiritu sancto plenus mentiri non potest, illum primum scientia distentum, stultum & insipientem vocet, istum verò stultitia (vt gentibus videtur) prædicationis ornatum sapientiam astruat: De illo & de eius similibus, quid ait? Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt.] Vide quàm inutilis est rerum diuinarum arida, & ieiuna cognitio, ad veram & perfectam sapientiam conferendam, si adsint insipientiæ, id est ingratiitudinis, & superbiæ opera, quæ cognitionem compeditam, & illigatam detinent, & verbis scientiæ contradicunt. De isto verò quid dicit? Nemo se seducat: Si quis viderit inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiet, vt sit sapiens. Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deum.] At hic qui virtutem colit, puritatèque sectatur, non sibi ipsi blanditur, non de scientiâ, quæ inflat, gloriatur, non splendida mundi amat, sed ea contemnendo apud mundanos stultus efficitur. Ergo hic sapiens est apud Deum, atque adeo verè sapiens, non sapientia mundi,

quam

Prom. 15.

Prom. 12.

2. Petr. 1.

Iac. 2.

Rom. 1.

1. Cor. 3.

quam Deus insipientiam reputat, sed sapientia Dei, quam mundus perperam stultitiam existimat. Vera igitur sapientia, perfectio est, quae intellectui necessariam cognitionem impertit, & ad voluntatem operam virtutis aggregat, & omne, insipientiae scilicet & iniquitatis, opus excludit.

Matt. 13.

Si haec ita sunt, optime Dominus virum perfectum sapientem nominat, dicens: Omnis scriba doctus in regno caelorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera.] Quis namque est scriba in regno caelorum, hoc est, ad regnum caelorum, tum praedicandum, tum consequendum idoneus, nisi perfectus vir, qui non ad gehennam, sicut iniqui, non ad seipsum, sicut ambitiosi, sed ad regnum caelorum omnibus manifestandum, & sibi ipsi comparandum, aedificat. Qui similis est homini patrifamilias, id est, Christo (vt interpretatur Anselmus) hominum & Angelorum familias gubernanti, vel infidelium & haereticorum gentes in suum gregem adducenti. Et merito Christo similis dicitur, cum ille (vt inquit Ambrosius) scriba sit velociter scribens nostrae reparationis elogia. Vide, ait, ne scriba sit velociter scribens, verbum Dei quod animae viscera percutiat, & penetret, & inscribat in ea, vel naturae dona, vel gratia: Lingua autem, sit sanctum illud ortu corpus ex Virgine, quo vacuata sunt venena serpentis, & Euangelij opera toto orbe celebranda decursa sunt.] Huic perfectus vir per omnia similis efficitur, dum de thesauro perfectae virtutis (quam thesauri nomine postea signatam esse dicemus) noua noui hominis opera profert, vt exemplo alios ad virtutem moueat, & vetera veteris hominis opera excutit, & actibus carnis renunciat. Magistrum ergo, ac Saluatorem nostrum, imitantes sancti Ecclesiae Patres, solum virum perfectum acultum, sapientem esse docuerunt. Nam Ambrosius, paulo ante commemoratus, quodam loco ait: Sapiens non metu frangitur, non potestate mutatur, non attollitur prosperis, non tristibus mergitur. Vbi enim sapientia, ibi virtus animi, ibi constantia, & fortitudo: Sapiens ergo idem est animo, non minuitur non augetur rerum mutationibus, nec vt paruulus fluctuat, vt circumferatur omni vento doctrinae, sed manet perfectus in Christo, fundatus charitate, radicans fide.] Et rursus alio loco: Hi enim sapientes, & perfecti sunt, qui fidem non magis verbis habent, quam rebus. Et Gregorius Nazianzenus: Is, inquit, mihi sapiens videtur, qui pauca quidem de virtute verba facit, ceterum actionibus ipsis permulta demonstrat, vitaeque integritate orationi fidem auctoritatemque conciliat. Et Augustinus definiens sapientiam, dicit, Eam nihi aliud esse quam pietatem; pietatem vero esse cultum Dei, cultum autem Dei, fide, spe, & charitate constare, atque adeo sapientem esse, qui haec tria perfecte obtinuerit, & secundum ea vitam suam instituerit.] Nec non & Chrysostomus, explicans, quos Dominus sapientes vocauerit, dicens: Ecce ego mitto ad vos sapientes, & scribas.] sic ait; verè missi sunt sapientes aduersus haereticos, scilicet patres vestros. Sapientes autem non literati, quorum sapientia non est in sensibus carnalibus posita, & in lingua acquisita per exercitationem carnalem; sed sapientes circa Dei timorem, sapientes circa Dei notitiam, sapientes animo, non corpore; corde, non ore; fide, non verbis; de quibus dicit Propheta: Dexteram tuam sic notam fac mihi, & eruditos corde in sapientia.] Tandem Hieronymus pulchre perfectum sapientia, & perfectum virtute idem omnino esse putat. Nam in hunc modum scribit: Sapientes bifariam nuncupantur, tam hi, qui sunt plenae perfectae

Ansel. lib.

Amb. Apolog. David. e. 13.

Amb. lib. 2. epist. c. 7. ad Simplicianum.

Amb. in 1. ad Cor. 2. Nazian. orat. in plagam gradinis. Aug. in Enchiridion. c. 2.

Matt. 23. Chrysost. 49. in imperfecto.

Psal. 89.

Hieron. in epist. ad Galat. 1.

A que virtutis, quam illi, qui incipiunt, & in profectu positi sunt. De perfectis dicitur: Mittam ad vos sapientes.] De incipientibus: argue sapientem, & diliger te.] Qui enim plenae consummatumque virtutis est, correptione non indiget: Haec pauca ex multis similibus Sanctorum Patrum dictis in hunc locum congesimus, vt videamus, quem illi sapientem appellent. Quod si ille, qui rerum labentium mutabilitate non quatitur, affectuum perturbationibus, non imperitur, fidem vita & operibus praestat, notitiam, quam habet, non tam sermone quam actione demonstrat, in fide, spe, & charitate fundata perseuerat, timore Domini regitur, & tanta vitae puritate, vt correptione non egeat, gubernatur, perfectus est, & idem etiam est sapiens, sequitur solum perfectum esse sapientem, ac perfectionem, esse veram consummatamque sapientiam. Vnde sicut dum inter mundanos loquimur, & saeculi doctrinam explicamus, nequaquam vocamus sapientem artis factoria, aut sutoria, aut cuiuspiam similis artis peritum; neque etiam in lectica, aut Philosophia naturali versatum, sed solum illum, qui diuina simul & humana per primas & altissimas causas cognouit, & praestantissimam scientiarum scilicet Theologiam naturalem & supernaturalem acquisiuit; Sic nunc quando ad spirituales viros verba facimus, & altiore doctrinam, nempe spiritus scientiam, exponimus, haudquaquam nomine sapientis dignamur eum, qui intellectu tantum diuina & humana cognoscat, nisi mala à se cognita abijciat, & bona sectetur, & quod ore praedicat, vita & moribus amplectatur. Vera enim sapientia non in sola notione boni & mali, quam iniqui habere possunt, & ipsi daemones habent, sed in ea cognitione, qua malum fugimus, & bonum amplectimur, collocanda est, dicitur Bernardo, Sobria siquidem sapientia est in penititudine peccatorum praeteritorum: in contemptu praesentium comodorum: in desiderio futurorum praemiorum. Inuenisti planè sapientiam, si prioris vitae peccata desleas; Si huius saeculi desiderabilia parui pendas; si aeternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inuenisti sapientiam si tibi horum singula sapiunt, prout sunt, vt haec quidem amara, & omnino fugienda, ista quoque velut caduca & transitoria contemnenda; illa verò vt perfecta bona totis appetenda desideriis, intimo quodam animi sapore diiudices, & discernas.] Haec quidem optime. Nam si hanc sapientiam obtineatis, quam non superba scientia, sed humilis & discreta virtus impertit, eris non mundo sed Deo sapiens, eris simul sapiens, atque perfectus.

Hanc demum doctrinam sanè verissimam, & ab omnibus verè sapientibus magna voluntate susceptam, ipsi status hominum, fortisque consument. Illorum enim quidam iniqui sunt, quidam iusti; iustorum verò quidam sunt ad perfectionem tendentes, quidam pro huius vitae modulo sancti, atque perfecti. Iniqui, sapientes esse, aut reputari non possunt, nisi tu stultissimos homines sapientes putes, qui alia scientes, se ipsos ignorant; qui minima considerantes, magna praetereunt, & cum Dei aliqualem notitiam habeant, quae eos ad maiorem quaerendam incitare debuerat, hanc (& est illa, quae ad Dei reuerentiam, & timorem, ac amorem impellit) omnino aspernantur. Vide quomodo ipsi peccatores sapientia se esse vacuos fateantur. Abyssus dicit, non est in me, & mare loquitur non est mecum.] Quid namque abyssus & mare significant, nisi scientiae multitudinem vitis cooperatam, & moribus deprauatis scdatam? Vnde Richardus ait: De hac spirituali sapientia abyssus humanae sapientiae dicit, non est in me: & mare (id est

Matt. 23.

Prov. 9.

Bernard.

Iob. 28.

Richard. in Cant. cap. 12.

amaritudo

amaritudo vitiorum) dicit, non est mecum. Abiicienda est ergo hæc carnalis sapientia, & commutanda pro hac spirituali, & sic emendum aurum mundum, & ignitum, & probatum vt locupletes fiamus, & hoc aurum possideamus.] Superba igitur, & arrogans scientia, quam vitia & peccata damnant, homines verè sapientes non faciunt, sed stultos & cæcos derelinquit. Hi profectò sunt, qui suauiter & lætè viuunt, sicut ille dives epulo, qui induebatur purpura & byllo, & epulabatur quotidie splendide, à quiuis vera sapientia fugit, qui nõ inuenitur in terra luauiter uiuentium.] Scriptum enim est, cor sapientium vbi tristitia est; & cor stultorum vbi lætitia.] Non itaque sapientes sunt, qui rerum solùm naturas cognoscunt, cum eorum cognitio tam exilis sit, vt nec quæ iudicat bona, suscipiat, nec quæ videt mala, repellat. Si enim secundum sæculum stultus est, qui videns thesaurum non accipit, & videns præcipitium, pedem non refert; quare secundum Deum stultus non erit, qui peccati malitiam cognoscens, ei se libens subdit, & virtutis pulchritudinem ore laudans, operibus vituperat, & à seipso vitæ institutione propulsare contendit? Iusti autem, qui ad perfectionem tendunt, veri quidem philosophi, & amatores sapientiæ vocari possunt; non tamen sunt vocandi omnino sapientes, quia non nihil quidem huius veræ sapientiæ, scilicet perfectionis, didicerunt, nondum tamen eius sublimitatem comparauerunt. Quemadmodum quippe in literarum scholis, hi discipuli sunt, & scientiarum sectatores, qui aduersus ignorantiam bellum gerunt, & rerum cognitionem audiendo, legendo, & disputando, & interrogando acquirunt; illi verò sunt doctores, atque magistri, qui iam ad scientiarum culmen peruenerunt, & quas veritates perfectè cognoscunt, in alios per doctrinam effundunt: Ita in academia spiritus, & in schola virtutis sunt multi, qui virtutem addiscunt, & tamquam discipuli curant ad altiora conscendere, & virtutis accipere disciplinam; & sunt pauci, qui ad perfectam virtutem vsque prouecti, sapientium nomine digni censentur, & nõ tam verbo quam sanctissimo actionis exemplo in virtutis magistros aliis donantur. Est autem similitudo apprime conueniens; nam si sapientes sæculi numquam tanti sciunt, quin possint multo plura, & sublimiora cognoscere; ita sapientes Dei, id est, perfecti, numquam tam magnam virtutem ac puritatem assequuntur, quin possint maiorem assequi, & ad feliciorum sanctitatem ascendere. Iustus ergo, necdum perfectus, dicitur, tamquam studiosi sapientiæ discipulis: Audite filii disciplinam patris, & attendite, vt sciatis prudentiam.] Iustus verò perfectus tamquam magister, illud etiam Salomonis iniungitur: argue sapientem, & dilige te; da sapienti, id est, discipulo sapientiæ, occasionem, & addetur ei sapientia: Doce iustum & festinabit accipere.] Ad hos namque omnes pertinet imperfectio, arguere, occasione proficiendi dare, & veram virtutem docere, non tam sermone quam opere, & purissima sanctitatis actione.

Perfectio itaque spiritualis vitæ, vera sapientia est, quæ ab vtilioribus & magis necessariis exordiens, peccata & vitia radicibus euellit, virtutes inserit, bonis operibus diligenter intendit, & similitudinè creatoris exquirat; postea verò lucè, & rerum supernarum cognitionem infert, qua homo eruditus à Domino, nõ superbit, sed modestior fit, nõ sola curiositate, sed vera deuotione pascitur, nõ obliuiscus verbi auditor, sed sedulus operator efficitur. Tu ergo, o religiose, qui ob amorè sapientiæ tam multa didicisti, tam subtilia legisti, tam profunda querendo, & disputando

A inuenisti, & in hac improba occupatione, quam dedit Deus filiis hominum, vt occuparentur in ea,] tempus impendisti, vitæ consumpsisti, vires exhaustisti; ex-pende quæso, quàm sis à vera sapientia alienus, si notitiæ rerum humanarum; & diuinarum minime virtutem iungis, & rationem disputandi sciens, viam humilitatis, & perfectæ charitatis ignoras: Nam si vera sapientia (vt dixit Lactantius) non potest cuiquam sine scientia & virtute contingere; quomodo te sapientem appellabo, quem scientia inflans dementatum tenet, & charitas edificans in sui contubernium non retinet? Si sapientia (vt ait Nazianzenus) ad Dei amorè nos subuehit, & ex seruis iam amicos, ac filios efficit, quam ratione te sapientem existimabo, quem verus Dei amor seruum non nouit, & Christus, nec amicum, nec filium agnoscat? Alia igitur via sapientiæ quærenda est, quam, vt credo, Dei aspirante gratia facillimè inuenies, si immoderatam scientiæ amorem amputaueris, si prudentiæ tuæ, iuxta dictum Salomonis, modum posueris.] si te ipsum pro desiderio humilitatis abscederis, si vitia, & affectus tui cordis conculcaueris, si mundum sperneris, si vniuersis virtutibus conquirendis insisteris, si Christi Dei, & hominis scilicet sapientiæ increata amore gustaueris, & eius continuum alioquium, & conspectum, & iugem meditationem quaesieris. Hæc enim vera sapientia est, mala fugere, vilia & abiecta contemnerè; magna, nempe cælestia, concupiscere, & mentis puritatem consecrari.

C Perfectionem vocari drachmam, qua felicitatem coëmimus.

CAPVT II.

AM alterum perfectionis nomen expendamus, quod eius occultam, & tectam pulchritudinem amplius edisserat, & apertam ac propalatam in animos nostris inferat, & tanti decoris amorè & desiderium accendat. Perfectionem quidè existimo vocari drachmam, quæ mulier illa Euangelica primò quidè perdidit, deinde non sine magno labore quaesuit, & quaesitam inuenit, & postmodum conuocatis foeminis, amicis atque vicinis, ad lætitiã, ob drachmæ inuentionem, inuitauit, & congratulationem requisit. Hanc verò esse mysticam, & arcanam drachmæ significationem, Augustinus me docet, dum per vnã eam perditam, & vnã drachmam perditam, quod homini deficit, ad absolutam iustitiam, intelligit. Ideò, inquit, illas nonaginta nouem dixit, quas reliquit in deserto, quia superbos significat, tanquam solitudinem gerentes in animo, quibus ad perfectionem vnitas deest.] Et statim: Ideòque in nonaginta nouem ouibus, & in nouem drachmis ponit eorum significationem, qui de se præsumentes, peccatoribus ad salutem redeuntibus se præponunt: vnum enim deest ad nouem, vt decem sint, & ad nonaginta nouem, vt centum sint.] Et tandem concludit: ipsum verò vnum sine varietate in se manens, cum accesserit, perficit.] Sicut ergo nouem drachmæ non perditæ, & apud mulierem permanentes superbos, imperfectos, ac peccatores designant: ita decima drachma primùm quidem perditæ, & deinde repertæ, perfectionem significat, qua nouem drachmæ, id est, peccatores, ad denarium accedunt, & malitiam deserentes, mentis sanctitatem acquirunt. Neclongè distat ab hac interpretatione Gregorius, per drachmam perditam, similitudinem crea-

Ecclesi.

Lact. 3. diuin. inst. 6. 9.

Nazian. oration. in laudem Athanasii.

Prou. 23.

Luc. 15.

Aug. lib. 2. 77. Evangel. 9. 32.

toris